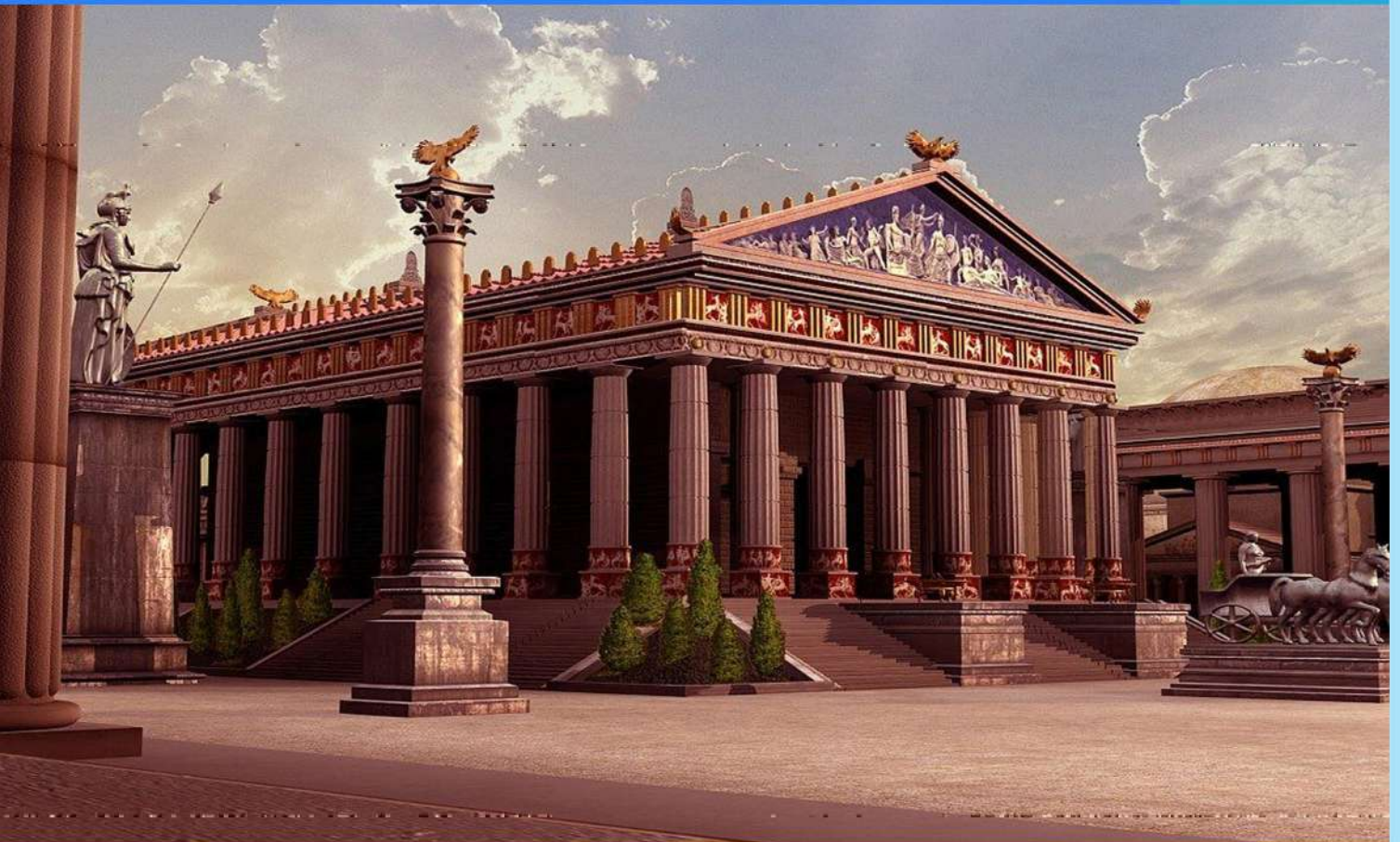

ВІСНИК НАУКИ

ВИПУСК № 2-2022

Міжнародний науковий журнал

<https://world-conf.com/journal>

Рига, Латвія | Одеса, Україна 2022

ISSN 0236-4115

Міжнародний науковий журнал

«ВІСНИК НАУКИ»

№ 2-2022

(щомісячний науковий журнал)

В журналі висвітлюються актуальні теоретичні та практичні проблеми розвитку науки, територій та суспільства. Представлені наукові досягнення вчених, викладачів, фахівців-практиків, аспірантів, здобувачів, магістрантів та студентів науково-теоретичного, проблемного або науково-практичного характеру.

Призначено для викладачів, аспірантів та студентів, для всіх, хто займається науковими дослідженнями в області інноваційного розвитку науки, територій та суспільства.

Статті, що надходять до редакції, рецензуються, публікуються в авторській редакції.

Автори несуть відповідальність за зміст статей, за достовірність наведених у статті фактів, цитат, статистичних та інших даних, імен, назв та інших відомостей, а також за дотримання законів про інтелектуальну власність.

Думка редакції може не збігатися з думкою авторів матеріалів.

Головний редактор журналу:

РАССКАЗОВА ЛЮБОВ ФЕДОРІВНА

Головний редактор: Рассказова Любовь Федорівна

Адреса видавця (редакції): Рига, Латвія

Операційний офіс: Одеса, Україна

<https://world-conf.com/journal>

ISSN 0236-4115

Дата виходу в світ:

09.01.2022 р.

Періодичне

електронне наукове видання

ЗМІСТ (CONTENT)

ГУМАНІТАРНІ НАУКИ (HUMANITARIAN SCIENCE)

1. Миннуллина Р.Ф.

ФОРМИРОВАНИЕ ПОТРЕБНОСТИ ПОИСКОВОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ
У УЧЕНИКОВ НАЧАЛЬНОЙ ШКОЛЫ В ПРОЦЕССЕ ИНТЕРАКТИВНОГО ОБУЧЕНИЯ.....4-10

ЮРИДИЧНІ НАУКИ (LAW SCIENCES)

2. Пузанова Галина Йосипівна

ПОНЯТТЯ МЕХАНІЗМУ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ФОРМУВАННЯ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ ІНОЗЕМНОГО ІНВЕСТУВАННЯ..... 11-19

3. Шпомер Алла Іванівна, Комар Катерина Сергіївна

СУБ'ЄКТИ ГОСПОДАРСЬКИХ ПРАВОВІДНОСИН..... 20-25

ЕКОНОМІЧНІ НАУКИ ТА МЕНЕДЖМЕНТ (ECONOMIC SCIENCE & MANAGEMENT)

4. Зькова А.И.

БЕЗРАБОТИЦА В РОССИИ..... 26-30

БОТАНІКА ТА НАУКИ ПРО РОСЛИНИ (BOTANY & PLANT SCIENCES)

5. Лихолат Юрій Васильович, Хромих Ніна Олександрівна, Дідур Олег Олексійович,

Лихолат Тетяна Юрївна, Чернятинська Дарія Русланівна

ОЦІНКА СТАНУ ІНТРОДУКОВАНИХ ПРЕДСТАВНИКІВ РОДУ
BERBERIS L. В УМОВАХ БОТАНІЧНОГО САДУ ДНУ 31-38

ГУМАНИТАРНИ НАУКИ (HUMANITARIAN SCIENCE)

УДК 1

Миннуллина Р.Ф.

к.п.н, доцент

Кафедра теории и методики дошкольного и начального образования

Елабужский институт (филиал)

Казанский (Приволжский) федеральный университет

(Казань, Россия)

ФОРМИРОВАНИЕ ПОТРЕБНОСТИ ПОИСКОВОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ У УЧЕНИКОВ НАЧАЛЬНОЙ ШКОЛЫ В ПРОЦЕССЕ ИНТЕРАКТИВНОГО ОБУЧЕНИЯ

Аннотация: в статье рассмотрены особенности применения интерактивного обучения у младших школьников. Дана характеристика четырех этапов при использовании технологии интерактивного обучения. А также делается вывод об интерактивном обучении, которое позволяет каждому ученику почувствовать свою успешность и потребность поисковой деятельности.

Ключевые слова: интерактивное обучение, поисковая деятельность, младший школьный возраст.

На сегодняшний день в России создаются условия для перехода к гуманитарному, личностно-ориентированному обучению, направленному на формирование духовно богатой личности, с возможностями раскрытия потенциальных способностей каждого человека. Стремительное развитие технологий ставит перед образованием новые задачи, требующие пересмотра содержания образования, форм, методов, приемов обучения. Особенно значимой и актуальной эта проблема становится сегодня в контексте ФГОС нового поколения.

Одним из основных инноваций в области образования является интерактивные технологии обучения. Обучение должно быть направлено не только и не столько на усвоение готовых научно-практических знаний, а на возможность выработки новых знаний, на развитие креативности, гибкости мышления, на моделирование новых способов деятельности и т.д. [1, с. 74].

Применение интерактивных технологий обучения в учебном процессе позволит развивать основы нестандартного мышления обучающихся, отклониться от стереотипности в мышлении, развивает воображение, навыки коммуникативного общения, интеллектуальную, эмоциональную и другие сферы личности. Традиционные образовательные технологии и формы занятий должны претерпеть качественные изменения. Инновационные методы и технологии обучения должны быть ориентированы на деятельностный подход. Главная цель учителя, работающего по ФГОС, организовать деятельность детей на уроке [6, с. 9]. Самостоятельная деятельность обучающихся должна занимать более половины времени урока. Интерактивный метод делает обучающегося и педагога субъектами учебного процесса, педагог выступает в роли организатора процесса обучения, лидера группы, создателя условий для инициативы учащихся. Интерактивное обучение – это обучение, построенное на групповом взаимодействии, сотрудничестве, кооперации учащихся. Образовательный процесс проходит в групповой совместной деятельности.

Уроки должны захватывать учеников, пробуждать в них интерес и мотивацию, обучать самостоятельному мышлению и действиям. Применение технологии интерактивного обучения выдвигает определенные требования к структуре уроков, которая, состоит из четырех этапов (Е.В. Коротаева):

- подготовительный;
- интраактивное общение;
- интерактивное общение;
- рефлексивный [4, с. 27].

Цель подготовительного этапа - сфокусировать внимание обучающихся на проблеме и вызвать интерес к обсуждаемой теме. Мотивация является своеобразной психологической паузой, которая дает возможность обучающимся осознать, что они сейчас начнут изучать другой (после предыдущего урока) предмет, что перед ними другой учитель и совсем другие задачи. Кроме того, каждую тему, которую планируется освоить с обучающимися, в соответствии с фундаментальными положениями теории философского познания, можно реально считать усвоенным, если она стала основой для развития у субъекта собственных новообразований: в его когнитивной сфере, сознания, эмоционально-ценностной сфере и тому подобное.

Следовательно, субъект обучения должен быть настроен на эффективный процесс познания, иметь в нем личностную, собственную заинтересованность, осознавать, что и зачем он сейчас будет делать. Без возникновения этих мотивов учения мотивации учебной деятельности не может быть эффективного познания. Здесь могут быть использованы приемы, создающие проблемные ситуации, вызывающие у детей удивление, интерес к содержанию знаний, процессу их получения, подчеркивают парадоксальность явлений и событий. Как указывает Е.В. Коротаева, итог данного этапа - быстрое включение в ситуацию нестандартного обучения, осознание поставленной учебной задачи, готовность к ее решению [1].

Цель интраактивного общения - обеспечение понимания обучающимися содержания их деятельности, то есть того, чего они должны достичь на уроке, чего от них ждет учитель. Формулировка результатов учителем при проектировании урока является обязательной процедурой. В интерактивной модели обучения это чрезвычайно важно, поскольку построение технологии обучения невозможно без четкого определения дидактической цели. Правильно сформулированные, а потом достигнутые результаты составляют девяносто процентов успеха.

Цель интерактивного элемента урока - дать ученикам достаточно информации для того, чтобы на ее основе они могли выполнить практические задания за минимально короткое время. Это может быть мини – лекция, чтение текста учебника, ознакомление с раздаточным материалом, освоения информации с помощью технических средств обучения или других видов наглядности. Для экономии времени на уроке, для достижения максимального эффекта урока можно давать ученикам информацию заранее для предварительного ознакомления в домашних условиях. Эта часть урока занимает около десяти - пятнадцати процентов времени.

Интерактивное упражнение - центральная часть занятия. Его целью является усвоение учебного материала, достижение результатов урока. Интерактивная часть урока должна занимать около пятидесяти – шестидесяти процентов времени на уроке. Обязательными является такая последовательность и регламент проведения интерактивного упражнения:

- Инструктирование - учитель рассказывает участникам о цели упражнения, правила выполнения, последовательность действий и количество времени, отводимое на выполнение заданий, спрашивает, все ли понятно участникам (2-3 мин).

- Объединение в группы и (или) распределение ролей (1-2 мин).

- Выполнение задания. При котором учитель выступает как организатор, помощник, ведущий дискуссии, стараясь предоставить участникам максимум возможностей для самостоятельной работы и обучения в сотрудничестве друг с другом (5-15 мин).

- Презентация результатов выполнения упражнения (3-5 мин).

Как указывает Е.В. Коротаева, итог данного этапа - развитие аналитического, критического и креативного подходов в ситуации учебного сотрудничества [3, с. 58].

Рефлексия является естественным неотъемлемым и важнейшим компонентом интерактивного обучения на уроке. Она дает возможность

ученикам и учителю осознать, чему они научились; увидеть реакцию учеников на процесс обучения; вспомнить детали своего опыта; оценить собственный уровень понимания.

Итог является важнейшей частью интерактивного урока. Именно здесь проясняется смысл проделанного, подводятся итог усвоенных знаний и устанавливается связь между тем, что уже известно, и тем, что еще должно совершенствоваться в будущем. Функции итогового этапа урока:

- объяснить содержание проработанного;
- сравнить реальные результаты с ожидаемыми;
- проанализировать, почему произошло так или иначе;
- сделать выводы;
- закрепить или откорректировать усвоенное;
- наметить новые темы для обдумывания;
- установить связь между тем, что уже известно, и тем, что нужно усвоить,

чему научиться в будущем; осознать, чему они научились увидеть реакцию учеников на процесс обучения вспомнить детали своего опыта оценить собственный уровень понимания;

- составить план дальнейших действий [5, с. 117].

Таким образом, интерактивное обучение - это специфическая форма организации познавательной деятельности, которая имеет своей целью создание комфортных условий обучения, при которых каждый ученик чувствует свою успешность, интеллектуальную способность и потребность поисковой деятельности.

Младший школьный возраст представляет собой важный сенситивный период в становлении личности ребенка. Ведущим видом деятельности в данном возрасте является ученик. В данный возрастной период активно происходит развитие всех психических познавательных процессов: восприятия, внимания, памяти, а также мышления. У младших школьников продолжают формироваться умения общения, к которым относятся умения слушать партнера, вырабатывать

тактику общения, пользоваться невербальными средствами общения и средствами речевого этикета [2, с. 67]. Общение младших школьников в процессе обучения, воспитания и развития их имеет большой педагогический потенциал и должно целесообразно использоваться учителем в процессе решения задач учебного и воспитательного характера. И процесс интерактивного обучения – лучший способ, чтобы сформировать потребности поисковой деятельности у учеников начальной школы.

СПИСОК ЛИТЕРАТУРЫ:

- Кашлев, С.С. Технология интерактивного обучения / С. С. Кашлев. — Мн., 2005. – 160 с.
- Кондратюк, А. Инновационные технологии в начальной школе / А. Кондратюк. – М.: Шк. Мир, 2018. – 250с.
- Коротаева, Е. В. Обучающие технологии в познавательной деятельности школьников / Е. В. Коротаева. – М.: Сентябрь, 2003. – 230 с.
- Коротаева, Е.В. Педагогические взаимодействия и технологии / Е. В. Коротаева. Министерство образования и науки. Уральский государственный педагогический университет. – М.: Academia, 2007. – 256 с.
- Баханов, К.А. Инновационные системы, технологии и модели обучения в начальной школе / К. А. Баханов. – М.: Монография, 2016. – 160 с.
- Побирченко, Н. Интерактивное обучение в системе новых образовательных технологий / Н. Побирченко // Начальная школа. – 2014. – № 10. – С.8–10.

Minnullina R.F.

PhD, Associate Professor

Department of Theory and Methodology of Preschool and Primary Education

Yelabuga Institute (branch)

Kazan Federal University

(Kazan, Russia)

**FORMATION OF THE SEARCH ENGINE NEED
ACTIVITIES OF PRIMARY SCHOOL STUDENTS
IN THE PROCESS OF INTERACTIVE LEARNING**

***Abstract:** the article discusses the features of the use of interactive learning in younger schoolchildren. The characteristic of four stages when using interactive learning technology is given. And also a conclusion is made about interactive learning, which allows each student to feel their success and the need for search activity.*

***Keywords:** interactive learning, search activity, primary school age.*

ЮРИДИЧНІ НАУКИ (LAW SCIENCES)

УДК 342.9

Пузанова Галина Йосипівна

к. ю. н., доцент кафедри цивільного та трудового права
Навчально-наукового морського гуманітарного інституту
Одеський національний морський університет
(Одеса, Україна)

ПОНЯТТЯ МЕХАНІЗМУ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФОРМУВАННЯ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ ІНОЗЕМНОГО ІНВЕСТУВАННЯ

***Анотація:** в роботі розглянути існуючі погляди науковців на сутність та складові елементи механізму адміністративно-правового забезпечення формування державної політики іноземного інвестування та сформульовано власне визначення цього поняття.*

***Ключові слова:** державна політики іноземного інвестування, механізм забезпечення формування державної політики іноземного інвестування.*

У створенні умов для подальшого розвитку і зростанні національної економіки та забезпечення її конкурентоспроможності у світовому економічному середовищі, значну роль відіграють іноземні інвестиції. Інтенсифікація іноземного інвестування залежить від ефективності інвестиційної політики держави, стану виробництва, рівня технічного забезпечення підприємств, можливості структурної перебудови економіки України, впровадження інноваційного розвитку, вирішення соціальних та екологічних проблем. В сучасних, кризових умовах для економіки України, інтенсифікація інвестування стає надзвичайно важливим напрямком державної діяльності, що спрямована на покращення інвестиційного клімату країни. На інвестиційний клімат в першу чергу впливає державна інвестиційна політика,

пов'язана з системою адміністративно-правових впливів, які втілюються в механізмі забезпечення формування такої політики. Правильно сформований механізм державної політики є основою для прогнозованого та ефективного результату. Ситуація в інвестиційній сфері України є досить проблемною і вимагає до себе підвищеної уваги як із боку законодавчих та виконавчих органів, так і з боку науковців. На сьогоднішній день залишається недостатньо дослідженими питання адміністративно-правового забезпечення саме формування державної політики в інвестиційній сфері, в тому числі і державної політики іноземного інвестування, що вимагає окремого теоретичного вивчення.

Питання державної політики, в тому числі в сфері іноземного інвестування, є невідривним від питання її механізму формування та забезпечення такого формування.

Єдиного поняття механізму, а тим паче механізму формування державної політики на сьогоднішній день не склалось. Навколо даного терміну вирує дискусія під час якої науковці, використовуючи класичні визначення механізму правового регулювання (Алексєєва С.С. [1]), механізму державного управління (Авер'янова В.Б.[2], Цветкова В.В. [3]) конструюють визначення понять механізму державної політики в різних сферах. Нашою метою не є висвітлення варіативної різниці названих понять, тому скористаємось результатом їх аналізу і введемо риси, які найчастіше називаються авторами при їх визначенні і характеристиці і скористаємось найбільш прийнятним для цілей нашого дослідження визначенням поняття «механізм». Так під механізмом для даного дослідження ми розумітимемо «...певний набір взаємоузгоджених відносин, методів, засобів, які забезпечують належне функціонування системи або системного утворення, що органічно поєднує в собі різні складові елементи»[4, С. 134]. Виходячи із наведеного визначення механізму та враховуючи інші дослідження фахової літератури із даної тематики [5, 6], вимальовується декілька основних рис механізму формування державної політики. Такими є: 1) відносини, що складаються під час формування державної політики; 2) суб'єкти

формування державної політики; 3) належне функціонування формуючої системи; 4) методи та засоби забезпечення належного функціонування.

Наповнюючи дані риси галузевим змістом, необхідно зазначити, що мова йде про адміністративно-правові відносини у сфері іноземного інвестування, які необхідно організувати, сформувати і врегулювати певним чином. Дані відносини є надто важливими для економіки країни, тому основну організовуючу, регулюючу, контролюючу роль відіграють державні органи та інші публічні органи влади. В даному випадку під системою розуміється система органів публічної влади. Належним функціонуванням даної системи є чітке визначення послідовності її створення і функціонування. Одним із основних етапів створення є формування державної політики. Належне та своєчасне формування державної політики забезпечується правовими та організаційними методами. Засобами забезпечення функціонування є правові норми та інші правові засоби впливу.

Механізм забезпечення формування державної політики має такі складові, які можна представити в декількох блоках: 1) суб'єктний – система державних органів влади; 2) об'єктний – відносини певної сфери, які виникають в процесі формування політики держави; 3) функціональний (діяльнісний) – заходи передуючі формуванню, політики; заходи формування як такі; забезпечувальні заходи впливу щодо формування; заходи, пов'язані з легалізацією (введенням в дію) державної політики; 4) методологічний – правові та організаційні методи та засоби впливу на об'єкт. В подальшому, для викладу матеріалу ми будемо використовувати зазначену блокову структуру.

В ракурсі нашого дослідження ми маємо досліджувати правову площину формування державної політики саме адміністративно-правовими засобами та методами. Виходячи із такого ракурсу необхідно визначитись в чому ж саме сутність адміністративно-правового забезпечення. Сучасні вітчизняні та зарубіжні науковці, які досліджували механізм адміністративно-правового забезпечення державної політики взагалі та в економічній сфері, сприймають

його по-різному. М.Ю. Бездольний [6, С. 42-43], Б.А. Кормич [7, С. 148-149], В.К. Колпаков, О.В. Кузьменко [8, С. 152] розглядають його як державно-правовий механізм. О.М. Бандурка [9, С. 63], С.І. Лекарь [10, С. 17], А.Ю. Ковальчук [11, С. 138], сприймають його як структурний елемент державно-правового механізму в частині реалізації управлінської функції держави і роблять акцент на функціональній, організаційній та управлінській складовій. Інші автори більше звертають увагу на правовий аспект і ототожнюють його із механізмом правового регулювання вказуючи на відповідні ознаки, структуру і елементи А.В. Павлюк [12, С. 56], І.П. Голосніченко [13, С. 14], А.Й. Присяжнюк [14, С. 810].

Кожен із зазначених авторів звертав увагу на те, що в механізмі адміністративно-правового забезпечення формування державної політики присутні всі ті ж чотири складові зазначені нами вище, але з уточненням щодо галузевого регулювання. Тобто, адміністративно-правове забезпечення такого механізму здійснюють державні і недержавні інституції в особі компетентних суб'єктів. Їх діяльність націлена на адміністративне управління та регулювання відносин відповідної сфери, причому таке регулювання здійснюється на основі субординації, координації та реординації із використанням адміністративно-правових засобів впливу та заохочення.

Якщо говорити конкретніше, то систему державних і недержавних інституцій складають органи публічної влади, які формують державну політику держави. В своєму складі вони є неоднорідними як за рівнями здійснювальних повноважень (центральні органи виконавчої влади, органи виконавчої влади на місцях), так і за представницькими завданнями (державні органи влади, представники громадськості, органи місцевого самоврядування).

Об'єктом адміністративно-правового впливу в даному механізмі є відносини із формування державної політики іноземного інвестування. Тобто тут скоріше потрібно вести мову про процедурний аспект і визначення послідовності конкретних поведінкових актів, які в своїй сукупності призведуть до створення

робочої групи, проведення моніторингу для вивчення проблемних питань та стану справ у конкретній сфері, вивчення та обробку пропозицій наданих науковою громадськістю та суб'єктами господарювання, організацію обговорення, легітимацію результатів тощо.

Діяльнісна складова має три основних стадії: передформування, формування, легітимація. Особливості функціонування суб'єктів втілюються в компетенції та відображаються в інших складових механізмі адміністративно-правового забезпечення формування державної політики.

Методологічною складовою механізмі адміністративно-правового забезпечення формування державної політики, представляє собою сукупність організаційно-управлінських та законодавчо-правових методів та засобів. Організаційно-управлінськими заходами є консультації із громадськістю, наукові експертизи, моніторинг громадської думки тощо. Говорячи про законодавчо-правові засоби, потрібно приділити увагу методам регулювання (імперативному, координаційному, реординаційному), а також адміністративно-правовим засобам – простим (позитивні зобов'язування, заборони, адміністративні норми) та комплексним (правові режими, адміністративні засоби впливу, адміністративні засоби заохочення). Відповідно до названих засобів здійснюються заходи із законотворчої та правозастосовчої роботи, а саме: прийняття концептуально-прогностичних актів для формування державної політики іноземного інвестування; прийняття адміністративно-розпорядчих нормативних підзаконних актів для реалізації державної політики іноземного інвестування; прийняття індивідуальних адміністративних актів.

Враховуючи зазначені особливості адміністративно-правового регулювання можна надати визначення поняття «механізм адміністративно-правового забезпечення формування державної політики іноземного інвестування» в такому вигляді. Під таким механізмом пропонуємо розуміти сукупність адміністративно-правових методів та засобів забезпечення направлених на формування та легітимацію державної політики іноземного

інвестування, що здійснюються публічними органами влади за участю недержавних інституцій, з метою досягнення високого рівня ефективності державного управління, а також створення і реалізації належних умов для сприяння сталому розвитку суспільства та держави.

Механізм адміністративно-правового забезпечення формування державної політики іноземного інвестування складається із: суб'єктів, що здійснюють відповідну діяльність із формування державної політики іноземного інвестування; відносин із формування державної політики іноземного інвестування; адміністративно-правового регулювання; заходів та методів забезпечення формування; цілей, які як частини механізму знаходяться під впливом об'єктивних і суб'єктивних факторів.

Кожна із складових механізму адміністративно-правового забезпечення формування державної політики іноземного інвестування набуває конкретніших рис при його прикладенні до інвестиційної сфери. Так, характеризуючи суб'єктну складову, необхідно говорити про залучення до формування державної політики іноземного інвестування не всі і не будь-які недержавні інституції. В даному процесі мають брати участь тільки ті представники економічної та правової науки, які є фахівцями в інвестиційній сфері. До процедури легітимації результатів формування державної політики іноземного інвестування залучаються суб'єкти законодавчої влади, а також органи виконавчої влади різних рівнів, органи місцевого самоврядування, а також представники недержавних інституцій.

Відносини із формування державної політики іноземного інвестування мають процедурний характер і вимагають проходження декількох стадій як то: збору та обробки статистичних даних за минулі періоди в інвестиційній сфері; вивчення політичних обставин в середині країни та на міжнародній арені; аналіз наданих матеріалів та підготовки прогнозних висновків; розробку переліку нормативно-правових та організаційних заходів направлених на обговорення та легітимацію проекту відповідного документу тощо.

Формування державної політики іноземного інвестування забезпечується адміністративно-правовим регулюванням у вигляді комплексу нормативно-правових актів законодавчого та підзаконного рівня. В них конкретизуються прості та комплексні засоби правового регулювання у вигляді адміністративно-правових заходів впливу чи заохочення. Оскільки інвестиційна сфера є скоріше полем для співробітництва із майбутніми іноземними інвесторами при цьому стоїть питання про створення найкращих умов для розміщення інвестицій. В даному випадку, адміністративно-правове регулювання інвестиційних відносин формується із сукупності заохочувальних заходів таких як пільги, спеціальні економічні режими тощо. Причому правовими методами регулювання стають метод координації і реординації. Відображення цих правових методів віднаходить себе в правових нормах, в яких як правило, встановлюються права, позитивні зобов'язування, і, дуже рідко, заборони та обмеження для інвесторів. Такі адміністративно-правові заходи та методи обираються з огляду на мету формування державної політики іноземного інвестування. Остання в загальному вигляді може бути окреслена в такому вигляді: за для досягнення високого рівня ефективності державного управління в сфері іноземного інвестування, а також для створення і реалізації належних умов сприянню сталого розвитку інвестиційного клімату в Україні.

Враховуючи все вище зазначене, пропонуємо конструювати визначення поняття виходячи із наведених вище позицій, і, під *механізмом адміністративно-правового забезпечення формування державної політики іноземного інвестування* пропонуємо розуміти сукупність адміністративно-правових методів та засобів забезпечення направлених на формування та легітимацію державної політики іноземного інвестування, що здійснюються відповідними публічними органами влади за участю недержавних інституцій, з метою досягнення високого рівня ефективності державного управління в сфері іноземного інвестування, а також для створення і реалізації належних умов сприянню сталого розвитку інвестиційного клімату в Україні.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Алексеев С.С. Восхождение к праву. М. Норма, 2001. 752 с.
2. Державне управління: теорія і практика: Монографія / За заг. ред. В.Б.Авер'янова; Кол. авт.: В.Б.Авер'янов, В.М.Шаповал, Н.Р.Нижник, С.Д.Дубенко та ін. Київ: Юрінком - Інтер, 1998. 431 с.
3. Цветков В.В. Державне управління: основні фактори ефективності (політико-правовий аспект). Харків: Право, 1996. 344 с.
4. Авер'янов В.Б. Державне управління в Україні: навч. посіб. Київ: СРМИ, 1999. 265 с.
5. Андріяш В.І. Державна політика: концептуальні аспекти визначення. Державне управління: удосконалення та розвиток. 2013. № 9. С. 15-19.
6. Бездольний М. Ю. Державно-правовий механізм протидії корупції. *Форум права*. 2009. № 2. С. 38–43.
7. Кормич Б. А. Організаційно-правові засади політики інформаційної безпеки України : дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.07. О., 2003. 472 с.
8. Колпаков В. К., Кузьменко О. В. Адміністративне право України : підручник. К. : Юрінком Інтер, 2003. 544 с.
9. Бандурка О. М. Адміністративне право України. Загальна частина. Академічний курс : підручник. Х. : Золота миля, 2011. 584 с.
10. Лекарь С. І. Місце адміністративно-правового механізму забезпечення економічної безпеки держави у системі державно-правового механізму. Адміністративне право і процес, 2013. № 1. С. 15–20.
11. Ковальчук А. Ю. Державний механізм забезпечення фінансовоекономічної безпеки: теоретико-правовий аспект. Підприємництво, господарство і право, 2017. № 2. С. 136–140.
12. Павлюк А. В. К вопросу о понятии механизма административноправового регулирования. *Право. Экономика. Безопасность*, 2015. № 1. С. 54–57.

13. Голосніченко І. П. Адміністративне право України (основні категорії і поняття) : посібник. Ірпінь, 1998. 108 с.
14. Присяжнюк А. Й. Адміністративно-правовий механізм забезпечення економічної безпеки держави. Форум права, 2011. № 1. С. 808–813.

Puzanova G.Y.

Odessa National Maritime University

(Odessa, Ukraine)

**THE CONCEPT OF MECHANISM OF ADMINISTRATIVE
& LEGAL SUPPORT OF FORMATION
OF THE STATE POLICY OF FOREIGN INVESTMENT**

***Abstract:** the paper considers the existing views of scientists on the nature and components of the mechanism of administrative and legal support for the formation of state policy of foreign investment and formulates its own definition of this concept.*

***Keywords:** state policy of foreign investment, mechanism for ensuring formation of state policy of foreign investment.*

УДК 346.2

Шпомер Алла Іванівна

кандидат юридичних наук, доцент

Національний університет «Чернігівська політехніка»

(Чернігів, Україна)

Комар Катерина Сергіївна

студентка гр. ЦГЮ-191

Національний університет «Чернігівська політехніка»

(Чернігів, Україна)

СУБ'ЄКТИ ГОСПОДАРСЬКИХ ПРАВОВІДНОСИН

Анотація: у статті розглядаються суб'єкти господарських правовідносин.

Ключові слова: господарські суб'єкти, право, правовідносини.

Дослідження правового статусу суб'єктів господарських правовідносин та визначення їх ролі у правовідносинах безперечно є актуальним. Адже у сфері господарської діяльності їх виникає велика кількість а видів суб'єктів їх правовий статус може бути різним відповідного до норм чинного законодавства.

Актуальність теми, на нашу думку, зумовлена тим, що питання суб'єктів господарського права є предметом активного інтересу науковців. Разом з тим щодо багатьох аспектів правової характеристики таких суб'єктів виникають різні погляди, підходи, що актуалізує аналіз і узагальнення наукової думки про суб'єктів господарського права з метою визначення її сучасного стану і перспектив розвитку.

Метою даної роботи є дослідження та аналіз правового статусу суб'єктів господарських правовідносини, їх поняття, особливих ознак та видів суб'єктів.

Окремі питання суб'єктів господарської діяльності розглядали у своїх роботах О. А. Беяневич, В.С. Щербина, О.Ю. Літвіна, С.М. Грудницька, Л.І. Якобсон, Л. К. Воронова та інші.

Господарські правовідносини є одним із різновидів суспільних відносин, що регулюються нормами права, в яких зв'язок між учасниками цих відносин виникає щодо організації та здійснення господарської діяльності та полягають в реалізації юридичних прав та виконанні певних обов'язків і характеризується особливим суб'єктним складом, поєднанням майнових та організаційних елементів, значним рівнем державного регулювання.

Як зазначається, господарськими є відносини, які виникають у процесі організації та здійснення господарської діяльності між суб'єктами господарювання, а також між цими суб'єктами та іншими учасниками відносин у сфері господарювання [1, ст. 89].

Поняття суб'єкта господарського права вміщено в теорії господарського права, де зазначається, що суб'єктами господарського права є учасники господарських правовідносин.

До учасників господарських відносин ст. 2 Господарського кодексу України [2] відносить:

- а) суб'єктів господарювання.
- б) споживачів.
- в) органи державної влади та органи місцевого самоврядування, які наділені господарською компетенцією.
- г) громадян, громадські та інші організації, які виступають засновниками суб'єктів господарювання чи здійснюють щодо них організаційно-господарські повноваження на основі відносин власності.

Зазначеною нормою вперше у господарському законодавстві окреслене коло учасників відносин у сфері господарювання.

Правовий статус суб'єктів господарювання закріплений у розділі 2 "Суб'єкти господарювання" Господарського Кодексу. Цей статус визначається

тим, що суб'єкт відносин безпосередньо здійснює господарську діяльність, як діяльність у сфері суспільного виробництва, пов'язану з економічними, екологічними та іншими соціальними факторами, які складають добробут суспільства. Всі інші учасники господарських відносин мають певний зв'язок із господарською діяльністю чи її наслідками.

Частина 1 ст. 55 ГК визначає, що суб'єктами господарювання є учасники господарських відносин, які здійснюють господарську діяльність, реалізуючи господарську компетенцію (сукупність господарських прав та обов'язків), мають відокремлене майно і несуть відповідальність за своїми зобов'язаннями в межах цього майна, крім випадків, передбачених законодавством.

Відповідно до частини 2 ст. 55 ГК суб'єктами господарювання є :

1) господарські організації - юридичні особи, створені відповідно до Цивільного кодексу України, державні, комунальні та інші підприємства, створені відповідно до Господарського кодексу, а також інші юридичні особи, які здійснюють господарську діяльність та зареєстровані в установленому законом порядку.

2) громадяни України, іноземці та особи без громадянства, які здійснюють господарську діяльність та зареєстровані відповідно до закону як підприємці [2].

У теорії господарського права обґрунтована точка зору, що до суб'єктів господарювання відносяться також філії, представництва та інші відокремлені підрозділи господарських організацій (структурні одиниці), утворені ними для здійснення господарської діяльності. Хоча й це положення було закріплене в ч. 2 ст. 55 ГК України, проте Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України» № 2424-IV від 4 лютого 2005 р. структурні одиниці без належних для того підстав і наукового обґрунтування були виключені з числа суб'єктів господарювання [5, ст. 7].

Правовий статус споживачів як суб'єктів господарських правовідносин визначено згідно із Законом України «Про захист прав споживачів». Цей Закон

визначає споживачів як громадян, які придбають, замовляють чи мають намір придбати або замовити товари (роботи, послуги) для особистих побутових потреб [4].

Споживачем як суб'єктом правовідносин можуть виступати фізична особа та фізична особа - підприємець (при цьому важливо, щоб він придбав (замовив) товар (роботу, послугу) для задоволення власних побутових потреб. Про це може свідчити кількість придбаного товару, відповідність придбаного товару тому, яким торгує такий продавець, можливість використання придбаного товару у власному виробництві та інші обставини.

Є суб'єктами господарських правовідносин якщо вони Органи державної влади та органи місцевого самоврядування, Є суб'єктами господарських правовідносин якщо вони наділені господарською компетенцією, - це органи, які мають повноваження щодо управління державною і комунальною власністю, що використовується у господарській діяльності, правового регулювання та контролю господарської діяльності.

Громадяни громадські та інші організації які виступають засновниками суб'єктів господарювання чи здійснюють щодо них організаційно господарські повноваження на основі відносин власності також є суб'єктами відносин у сфері господарювання.

Засновниками традиційно прийнято називати осіб, які беруть участь у створенні господарського товариства та його діяльності (ст. 3 Закону України «Про господарські товариства») [3]. Для приватних та інших підприємств замість поняття «засновник» використовується поняття «власник майна підприємства».

Вважається, що можна виокремити такі характерні риси суб'єктів господарювання:

такі суб'єкти є учасниками господарських відносин.

безпосередньо здійснюють господарську діяльність.

наділені господарською компетенцією або ж так званою господарською правосуб'єктністю.

мають відокремлене власне майно, незалежне від інших учасників.
несуть відповідальність за свої зобов'язання у межах свого майна.

Всі ці зазначені вище учасники господарських правовідносин мають господарську правосуб'єктність. Наприклад, О.А. Беляневич вважає, що господарська правосуб'єктність і органів господарського управління, і суб'єктів господарювання визначається через: 1) господарську компетенцію, тобто конкретні права й обов'язки щодо здійснення господарської діяльності та керівництва нею. 2) господарську правоздатність, тобто можливість своїми діями набувати права й обов'язки, що відповідають предмету діяльності суб'єкта, не конфліктують із цілями діяльності цього суб'єкта [6, ст. 234].

С.М. Грудницька визначає господарську правосуб'єктність як абстрактну властивість суб'єкта господарського права, яка конкретизується в суб'єктивних правах і обов'язках двох видів: статутних правах і обов'язках та похідних від них поточних правах і обов'язках [7, ст. 67-68].

Таким чином, проведене нами дослідження дозволяє зробити деякі висновки. Суб'єктами господарських правовідносин є учасники господарських відносин, що безпосередньо здійснюють господарську діяльність або управляють такою діяльністю, створені у встановленому законом порядку, мають необхідне для здійснення такої діяльності майно, та споживачі, органи державної влади та місцевого самоврядування, наділені господарською компетенцією, а також особи, які є засновниками суб'єктів господарювання чи здійснюють щодо них організаційно-господарські повноваження на основі відносин власності та такі, що мають господарську компетенцію та господарську правоздатність.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Господарське право: підручник / Д.В. Задихайло, В.М. Пашков, Р.П. Бойчук та ін.. за заг ред. Д.В. Задихайла, В.М. Пашкова. — Х.: Право, 2012. — 696 с

2. Господарський кодекс України : Закон України від 16 січня 2003 року № 436—IV / Верховна Рада України // Відомості Верховної Ради України. — 2003. — № 18—22.
3. Закон України "Про господарські товариства" (Відомості Верховної Ради України, 1991, № 49,)
4. Закон України «Про захист прав споживачів» від 12,05,1991 (Відомості Верховної Ради України)
5. Щербина В. С. Хотіли як краще... а вийшло як завжди / В. С. Щербина, О. І. Ющик // Юридичний вісник України. — 2005. — № 45.
6. Беяневич О. А. Теоретичні проблеми господарського договірного права: дис. ... докт. юрид. наук: 12.00.04 «Господарське право. господарськопроцесуальне право» / О. А. Беяневич. – К., 2006. – 506 с.
7. Грудницька С. М. Сутність і поняття правосуб'єктності: господарськоправове визначення / С. М. Грудницька // Становлення сучасної юридичної науки: матеріали Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. (м. Тернопіль, 29 квітня 2008 р.). – Тернопіль, 2008.

Shpomer Alla Ivanovna

candidate of Legal Sciences, Associate Professor
National University "Chernihiv Polytechnic"
(Chernihiv, Ukraine)

Komar Ekaterina Sergeevna

student
National University "Chernihiv Polytechnic"
(Chernihiv, Ukraine)

SUBJECTS OF ECONOMIC LEGAL RELATIONS

***Abstract:** the article deals with the subjects of economic legal relations.*

***Keywords:** economic entities, law, legal relations.*

ЕКОНОМІЧНІ НАУКИ ТА МЕНЕДЖМЕНТ
(ECONOMIC SCIENCE & MANAGEMENT)

УДК 33

Зыкова А.И.

студент Ю-21-2

ФГБОУ ВО РАНХиГС (Липецкий филиал)

(г. Липецк, Россия)

БЕЗРАБОТИЦА В РОССИИ

***Аннотация:** безработица - это социально-экономическая ситуация, из-за которой определенная доля рабочей силы не участвует в производстве чего-либо. Безработные - это лица работоспособного возраста, которые не имеют работы, но находятся в ее активном поиске. Актуальность проблемы возникает в результате того, что в настоящее время незанятость есть одна из значительных тем, так как согласно прогнозу социально - экономического развития РФ, в период по 2018 год число нетрудоустроенных выросло до 10,5 млн человек. Это характеризуется незанятостью числа населения на рынке труда, что и показывает одну из важных проблем в системе рыночных связей. Безработица - показатель, который дает целое представление о экономике страны. Безработица является макроэкономической проблемой.*

***Ключевые слова:** безработица, рыночная экономика, дефолт, уровень безработицы, кризис.*

Безработица является социально - экономическое явлением, протекающим в случае превышения предложения трудовых услуг над спросом. Оно выражается в том, что граждане, способные на труд не заняты в производстве услуг и товаров. На характер нынешней безработицы значительное влияние оказывают уровень научно - технического прогресса, исследование новых территорий, возникновение новых видов деятельности, укрепление внешнеэкономической конкуренции и др.

Совершенная загруженность не говорит о том, что в стране полное отсутствие безработицы. Ей соответствует натуральный уровень безработицы, связанный с отбором наиболее подходящих рабочих мест, обучением специальностям, а также изменениями спроса из-за сезона и т.д.

Натуральная безработица не может являться неизменной величиной. Она напрямую подчиняется уровню развития экономики в стране. Правительство обязано контролировать фактический уровень безработицы, чтобы он не превышал натуральный. Можно выделить следующие поводы появления безработицы: структурные изменения в экономике страны (проявляются во внедрении свежих технологий, что приводит к уменьшению лишней рабочей силы); экономический упадок (заставляют работодателей понижать нужду во всех ресурсах); политика правительства и профсоюзов в области оплаты труда (увеличение минимального размера ЗП повышает издержки производства и сокращает спрос на рабочую силу); сезонные изменения в ступени производства отдельных отраслей экономики; изменения в демографической структуре населения (в частности роста количества населения в трудоспособном возрасте повышает нуждаемость на труд, увеличивается возможность безработицы). Следовательно, незанятость выделяется характерным качеством рыночной экономики. Ее нужно ставить в определенные рамки, в границах которых достигается режим подходящего роста и состояние экономической стабильности.

Выделяют социальные и экономические последствия безработицы. В социальных результатах выделяют такие плюсы: повышение важности рабочего места; увеличение свободного времени; рост свободы выбора работы; увеличение ценности труда. К минусам относятся: повышение социальной напряженности; рост количества различных заболеваний; увеличение социального разделения; уменьшение трудовой активности. В экономических последствиях выделяют следующие плюсы: создание запаса рабочей силы для структурной реорганизации экономики; конкуренция среди сотрудников

(является стимулом к развитию способностей в труде); перерыв в занятости ради переобучения и повышения уровня образования; стимул роста интенсивности производства труда. К минусам относятся: падение значимости результатов обучения; ограничение производства; траты на поддержку безработным; ущерб квалификации; снижение жизненного уровня; недостаточное производство государственного дохода; сокращение налоговых поступлений.

Разнообразие типов безработицы осуществляет задачу ее сокращения очень сложной. Поэтому единственного метода борьбы с безработицей не существует, каждому государству для решения данной задачи требуется искать свои методы. Уровень фрикционной безработицы может быть снижен из-за совершенствования информационного обеспечения рынка труда; исчезновения факторов, которые снижают мобильность рабочей силы.

Сокращению структурной безработицы чаще всего содействуют схемы высококлассной переподготовки и переквалификации. Такая задача достигается профессиональной подготовкой и информацией о рабочих местах. Схемы профессиональной подготовки поручаются за подготовку на рабочих местах и в специальных учебных заведениях для безработных, молодежи, для рабочих более старшего возраста, чья профессия оказалась неактуальной.

Не легче бороться и с циклической безработицей, для решения подобного вопроса представлены последующие меры: создание критерий для роста спроса на товары. На рынке труда критерий является производным и зависит от происходящего на рынках товаров и услуг. Поэтому, если занятость растет, а безработица понизится, то в том случае, когда товарные рынки покажут большой спрос, для удовлетворения нужно будет нанять дополнительных работников.

Способами повышения спроса являются: побуждение роста экспорта, поддержка в реконструкцию предприятия с целью повышения конкурентоспособности производимых товаров и услуг, появление условий для сокращения предложения труда, сокращение количества претендентов на места и освобождение дополнительных должностей для безработных, появление

условий для повышения самозанятости, (цель таких схем заключается в том, что людям помогают открыть личное дело), осуществление программ поддержки молодых работников. Для помощи молодежи привлекаются разные методы: создаются предприятия, предлагающих работу для молодежи; создаются центры для обучения молодых людей новым профессиям, шансы на занятость в которых наиболее высоки и т.д.

Подводя итог, можно сказать о том, что безработица носит и положительный характер, при правильной и постоянной содействию государства. Человек без работы часто имеет мотивацию и желание достигнуть результата для самореализации и обеспечения своей семьи. Для улучшения уровня занятости, формируются компании по подготовки и помощи в поиске себя, тем самым поднимая всеобщий уровень профессиональных навыков человека. Для поддержания баланса безработных, государству необходимо качественно исправлять уровень занятости, при этом справляясь с неприятными последствиями рассматриваемого макроэкономического явления, при этом рабочая сила должна быть мобильной, чтобы быть готовой к любой экономической ситуации в будущем.

СПИСОК ЛИТЕРАТУРЫ:

https://studopedia.ru/3_73121_bezrobotitsa.html

Галяутдинов Р.Р. Безработица: формы, причины и последствия. – 2015

Экономика, базовый курс, учебник 10, 11 кл. Липсиц И. В. 15-е издание - М.: 2012. - 272 с.

Климова О. С., Егорова А. Е. Безработица в России и в мире: анализ основных тенденций. 2014г.

Zykova A.I.

student U-21-2 of the RANEPА

(Lipetsk, Russia)

UNEMPLOYMENT IN RUSSIA

***Abstract:** unemployment is a socio-economic situation due to which a certain proportion of the labor force does not participate in the production of something. The unemployed are people of working age who do not have a job, but are actively looking for it. The urgency of the problem arises as a result of the fact that currently unemployment is one of the significant topics, since according to the forecast of socio-economic development of the Russian Federation, in the period up to 2018, the number of unemployed has grown to 10.5 million people. This is characterized by the lack of employment of the population in the labor market, which shows one of the important problems in the system of market relations. Unemployment is an indicator that gives a whole picture of the country's economy. Unemployment is a macroeconomic problem.*

***Keywords:** unemployment, market economy, default, unemployment rate, crisis.*

БОТАНІКА ТА НАУКИ ПРО РОСЛИНИ
(BOTANY & PLANT SCIENCES)

УДК 581.1

Лихолат Юрій Васильович

д.б.н., професор,
завідувач кафедри фізіології та інтродукції рослин
ДНУ імені Олеся Гончара
(Дніпро, Україна)

Хромих Ніна Олександрівна

к.б.н., с.н.с,
с.н.с. НДІ біології
ДНУ імені Олеся Гончара
(Дніпро, Україна)

Дідур Олег Олексійович

к.б.н., с.н.с,
с.н.с. НДІ біології
ДНУ імені Олеся Гончара
(Дніпро, Україна)

Лихолат Тетяна Юріївна

к.б.н., доцент,
доцент кафедри мікробіології, вірусології та біотехнології
ДНУ імені Олеся Гончара
(Дніпро, Україна)

Чернятинська Дарія Русланівна

студентка кафедри фізіології та інтродукції рослин

ДНУ імені Олеся Гончара

(Дніпро, Україна)

**ОЦІНКА СТАНУ ІНТРОДУКОВАНИХ ПРЕДСТАВНИКІВ РОДУ
BERBERIS L. В УМОВАХ БОТАНІЧНОГО САДУ ДНУ**

Анотація: в роботі проаналізовано антиоксидантний статус представників роду *Berberis L.*, який визначається збалансованістю між про- і антиоксидантними реакціями, що відбуваються в рослинній клітині. Встановлений підвищений рівень активності оксидоредуктаз рослин у змінених умовах зростання, що забезпечує нейтралізацію утворених активних форм кисню. Інтродуковані таксони є перспективними для подальшого використання в системі озеленення та в якості плодкових рослин, що можуть бути включеними до функціонального харчування населення та застосування в харчовій промисловості, в умовах Степового Придніпров'я.

Ключові слова: представники роду *Berberis L.*, активність оксидоредуктаз, зміни клімату, інтродукція, використання таксонів.

Стан рослинного покриву промислового міста залежить від безлічі чинників, зокрема, від хронічного забруднення повітряного простору [1, 2, 3] та зміни клімату [4], що в останній час стало однією із основних екологічних проблем Степового Придніпров'я України. Достатньо важливим чинником, який впливає на стан зелених насаджень, є також рівень їх водозабезпечення. Враховуючи континентальний характер регіонального клімату, можна очікувати, що його зміни в напрямку посилення рис аридності є важливим чинником впливу на межі розповсюдження конкретних рослинних видів. Для даного регіону характерні часті посухи та високі середньодобові температури повітря, які в період вегетації посилюють негативний вплив на природні та штучні екосистеми, що супроводжується зміною активності антиоксидантних

ферментів [5, 6]. Вважаємо, що деякі інтродуковані рослинні види можуть отримати переваги для виживання та розселення на території Степового Придніпров'я за умов кліматичних змін останніх десятиліть. Збагачення асортименту, активне залучення рідкісних та екзотичних декоративних форм рослин для озеленення передбачають попереднє інтродукційне випробування нових видів, оцінку їхньої адаптивної здатності й можливої акліматизації до нових умов зростання [7, 8]. Під час надання оцінки адаптації інтродуцентів у нових умовах важливе значення мають дані про антиоксидантний статус рослин, який визначається збалансованістю між про- і антиоксидантними реакціями, які відбуваються в рослинній клітині. У рослин існує добре розвинена багаторівнева система захисту від окисної деструкції – антиоксидантна система, до складу якої входять низькомолекулярні і ферментативні компоненти. Слід відзначити, що усі компоненти антиоксидантної системи працюють в основному комплексно, і, як правило, зміна концентрації або активності одних антиоксидантів приводить до певних змін інших.

Метою дослідження було встановлення рівня активності ферментів антиоксидантної системи представників роду *Berberis* L., інтродукованих в умовах ботанічного саду ДНУ імені Олеся Гончара. Місце постійного зростання та оцінка життєвості представників роду *Berberis* в умовах ботанічного саду ДНУ представлені у табл.

Таблиця – Місце постійного зростання та стан життєвості представників роду *Berberis L.*, які зростають у ботанічному саду ДНУ

Таксони	Рік завезення	Місце постійного зростання	Оцінка стану життєвості на новому місці зростання
<i>B. vulgaris</i> L.	1954	м. Київ, НБС ім. М. Гришка	5
<i>B. turensis</i> Rupr.	1956	м. Оттава, Канада м. Хельсинки, Фінляндія	5
<i>B. canadensis</i> Mill.	1952	м. Оттава, Канада	5
<i>B. koreana</i> Palib.	1950	м. Копенгаген, Данія, місцева репродукція	5
<i>B. x declinata</i> Schrad.	1950	Нікітський ботанічний сад, Крим, Ялта	4

Слід зазначити, що в процесах формування захисних реакцій рослин бере участь антиоксидантна ферментна система, яка забезпечує знешкодження впливу активних форм кисню та спрямована на реалізацію онтогенетичної програми при тривалому впливі екологічного чинника, зокрема, супероксиддисмутаза (СОД), пероксидаза і каталаза [9, 10].

Проведені дослідження активності каталази, пероксидази та СОД у плодах досліджуваних таксонів показали, що найвища супероксиддисмутазна

активність спостерігається у видів *B. lycium* та *B. rotundifolia*, найменша *B. canadensis* та *B. vulgaris*. У результаті реакції, яку каталізує СОД, утворюється пероксид водню, руйнування якого здійснюється системою, що включає каталазу або пероксидазу. Ці ферменти каталізують двоелектронне відновлення H_2O_2 до води, використовуючи як донор електронний пероксид водню у випадку каталази та різних відновників у випадку пероксидази [11].

Серед ферментів антиоксидантної системи особлива роль належить пероксидазі, яка здатна реагувати на широкий спектр факторів, що призводять до порушень гомеостазу активних форм кисню у рослин. Найвища пероксидазна активність відмічена у *B. canadensis* та *B. rotundifolia*, найменша – у *B. lycium*. Каталазна активність усіх видів майже не змінювалася.

В реакції, яку каталізує СОД, утворюється токсичний для клітин пероксид водню. Руйнування останнього відбувається в реакції за участі ферменту каталаза [10, 11]. Суть каталітичної дії даного ферменту полягає в розкладанні перекису водню з виділенням молекулярного кисню.

Відомо [11], що більшість рослинних організмів відзначається зниженою активністю каталази в несприятливих умовах зростання, і чим вище стійкість виду до забруднюючих речовин, тим більш висока стабільність дії цього ферменту, і, навпаки, більший ступінь інгібування його активності може являтися діагностичною ознакою слабкої стійкості рослин до антропогенних навантажень.

Так, порівняння рослин, які різняться за стійкістю до різних несприятливих факторів, показало, що у резистентних форм були підвищені активності оксидоредуктаз, тобто у них більш ефективні захисні антиоксидантні механізми, які нівелюють патологічні зміни в клітинах, в той час як нестійкі характеризуються лише незначним підвищенням антиоксидантної активності або навіть її зниженням.

Таким чином, показники активності пероксидази, супероксиддисмутази і каталази доцільно використовувати для оцінки стану рослин у нових умовах

зростання. Для розширення асортименту декоративних та плодкових рослин є доцільним впровадження у виробництво нових культур та розширення видового різноманіття представників роду *Berberis*. Перспективним є використання рослин із роду *Berberis* для подальшого використання в системі озеленення та в якості плодкових рослин, що можуть бути включеними до функціонального харчування населення та застосування в харчовій промисловості, в умовах Степового Придніпров'я.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Лихолат Ю.В., Мицик Л.П. Рівень акумуляції важких металів у рослинах *Poa angustifolia* L. у штучних біогеоценозах. Питання степового лісознавства та лісової рекультивації земель. Дніпропетровськ: ДНУ, 2000. Вип. 4. С. 25–28.
2. Мартинова Н.В., Лихолат Ю.В., Опанасенко В.Ф. Активність окисних ферментів у вегетативних органах ґрунтопокривних рослин за умов дії поллютантів. Інтродукція рослин, 2009. № 4. С. 77-81.
3. Savosko V. M., Lykholat Y. V., Bielyk Yu. V., Lykholat T. Y. (2019a): Ecological and geological determination of the initial pedogenesis on devastated lands in the Kryvyi Rih Iron Mining & Metallurgical District (Ukraine). *Journal of Geology, Geography and Geoecology*, 28 (4): 738- 746.
4. Лихолат Ю.В., Хромих Н.О., Іванько І.А., Матюха В.Л., Кравець С.С., Дідур О.О., Алексєєва А.А., Шупранова Л. В. Оцінка і прогноз інвазійності деяких адвентивних рослин за впливу кліматичних змін у степовому Придніпров'ї. *Biosyst. Divers.* 2016. 25 (1). 52-59.
5. Россихина-Галича Г.С., Лихолат Ю.В., Винниченко О.М. Активность ферментов антиоксидантной защиты растений кукурузы, произрастающих в условиях гербицидной обработки. *Экологический вестник Северного Кавказа*. 2014. Т. 10, № 4. С. 30-35.

6. Grigoryuk I. P., Lykholat U. V., Rossykhina-Galycha G. S., Khromykh N. O., Serga O. I. (2016). Effect of soil herbicides on the antioxidant system of maize vegetative organs during ontogenesis. *Annals of Agrarian Science*. 14, 2, June 2016: 95-98.
7. Мицик Л.П., Лихолат Ю.В. Дерновий покрив техногенних територій. Дніпропетровськ: Вид-во Дніпропетр. ун-ту, 1997. 92 с.
8. Lykholat Y.V., Khromykh N.O., Pirko Y.V., Alexeyeva A.A., Pastukhova N.L., Blume Y.B. (2018). Epicuticular wax composition of leaves of *Tilia L.* trees as a marker of adaptation to the climatic conditions of the steppe dnieper. *Cytol. Genet.* 52: 323–330.
9. Lykholat Y.V., Khromykh N.O., Lykholat T.Y., Didur O.O., Lykholat O.A., Legostaeva T.V., Kabar A. M., Sklyar, T. V., Savosko V. M., Kovalenko I. M., Davydov V., Bielyk Y.V., Volyanik K.O., Onopa A.V., Dudkina K. A., Grygoryuk I. P. (2019). Industrial characteristics and consumer properties of *Chaenomeles Lindl.* fruits. *Ukrainian Journal of Ecology*, 9(3), 132–137
10. Prisedsky Y., Kabar A., Lykholat Y., Martynova N., Shupranova L. (2017). Activity and isoenzyme composition of peroxidase in Japanese quince vegetative organs under steppe zone conditions. *Biologija*. 63(2), 185-192.
11. Косаківська І.В. Реакція протеому рослин на абіотичні стресові впливи. *Физиология и биохимия культурных растений*. 2012. Т. 44, № 5. С. 389-398.

Lykholat Yuriy Vasylovych

Oles Honchar Dnipro National University
(Dnipro, Ukraine)

Khromykh Nina Oleksandrivna

Oles Honchar Dnipro National University
(Dnipro, Ukraine)

Didur Oleh Oleksiyovich

Oles Honchar Dnipro National University
(Dnipro, Ukraine)

Lykholat Tetayna Yuriyivna

Oles Honchar Dnipro National University
(Dnipro, Ukraine)

Cherniatynska Daria Ruslanivna

Oles Honchar Dnipro National University
(Dnipro, Ukraine)

**ASSESSMENT OF INTRODUCED GENUS *BERBERIS* L. TAXA
STATE IN THE DNU BOTANICAL GARDEN CONDITIONS**

Abstract: *the antioxidant status of the genus Berberis L. taxa determined by the balance between pro- and antioxidant reactions occurring in the plant cell has been analyzed. The increased level of oxidoreductases activity neutralizing the formed reactive oxygen species in the plants that provides in the changed conditions of growth is established. Introduced taxa are promising for further use in the landscaping system and as fruit plants that can be included in the functional nutrition of the population and exploited in the food industry in the Dnieper steppe region.*

Keywords: *genus Berberis L. taxa., oxidoreductases activity, changed conditions of growth, introduction, taxa use.*